

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2021/70

Karar Sayısı : 2021/98

Karar Tarihi : 16/12/2021

R.G.Tarih-Sayısı : 11/3/2022-31775

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hatay 6. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin (6) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan cezalandırılması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 191. maddesi şöyledir:

“Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak

Madde 191- (Değişik: 18/6/2014 – 6545/68 md.)

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülöklere uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır.

(3) Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre Cumhuriyet savcısının kararı ile üçer aylık sürelerle en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir.

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında;

a) Kendisine yüklenen yükümlölöklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi,

b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması,

c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması,

hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkroda tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkroda belirtilen yükümlülüklere aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun;

a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,

b) 190 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,

suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(10) (Ek: 27/3/2015-6638/12 md.) Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 14/7/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Mustafa Erdem ATLIHAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 5237 sayılı Kanun'un 191. maddesinde, kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçu düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre söz konusu suçu işleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Esas Sayısı : 2021/70

Karar Sayısı : 2021/98

4. Anılan suç nedeniyle sadece ceza yaptırımlarının öngörülmesinin uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kişi üzerinde yarattığı fiziki ve psikolojik bağımlılık sebebiyle tek başına caydırıcılığın sağlanamayacağı düşüncesiyle şüphelinin tedavi ve eğitim yoluyla topluma katılımının gerçekleştirilmesi amacıyla bu suça özgü soruşturma ve kovuşturma usulleri düzenlenmiştir.

5. Bu bağlamda maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan dolayı başlatılan soruşturmada suçun işlendiği kanaatine ulaşılması üzerine şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Bu durumda kamu davasının açılmasının ertelenmesi belirli şartların varlığına bağlanmadığı gibi Cumhuriyet savcısının takdirine de bırakılmamıştır.

6. Maddenin (3) numaralı fıkrasına göre erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre Cumhuriyet savcısının kararı ile üçer aylık sürelerle en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir.

7. (4) numaralı fıkra ise erteleme kararının ihlal edilme nedenleri sayılmıştır. Buna göre kişinin erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde hakkında kamu davası açılacağı hükme bağlanmıştır.

8. (5) numaralı fıkra uyarınca erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması da ihlal nedeni sayılır, ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

9. İtiraz konusu (6) numaralı fıkra ise (4) numaralı fıkraya göre kamu davasının açılmasından sonra, (1) numaralı fıkra tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda (2) numaralı fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Buna göre erteleme kararının ihlali üzerine şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ardından kişinin kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçunu tekrar işlediği iddiasıyla açılan soruşturmalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemeyecektir.

10. Buna karşılık şüpheli, erteleme süresi zarfında (4) numaralı fıkra belirtilen yükümlülükler aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde (7) numaralı fıkra uyarınca hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

B. İtirazın Gerekçesi

11. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla ilk suç yönünden kamu davasının açılmış olmasının ikinci suç yönünden davanın açılmasının ertelenmesine karar verilmesine engel teşkil ettiği, bu durumun masumiyet karinesiyle bağdaşmadığı, nitekim sanık hakkında ilk suç nedeniyle açılmış davada mahkûmiyet dışında bir kararın verilebileceği, kuralla ise bu hususun göz ardı edilerek mahkûmiyet kararı verileceği varsayımına dayanıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

12. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

13. Ceza hukukunun toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik hayatıyla yakından ilgili olması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda hukuk devletinde, ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından kanun koyucu Anayasa'nın temel ilke ve kurallarına bağlı kalmak şartıyla toplumda belirli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçülerdeki ceza yaptırımlarıyla karşılaşmaları gerektiği, soruşturma ve yargılamaya ilişkin olarak hangi yöntemlerin uygulanacağı, kamu davasının açılmasının ertelenmesi gibi ceza siyaseti araçlarına yer verilip verilmeyeceği, verilecek ise bu kurumun nasıl uygulanacağı konularında takdir yetkisine sahiptir (AYM, E.2020/22, K.2020/34, 25/6/2020, § 17).

14. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*” denilmektedir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan *masumiyet karinesi*, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Masumiyet karinesi uyarınca bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır (AYM, E.2018/101, K.2019/3, 13/2/2019, § 16).

15. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmiş kişinin, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması nedeniyle hakkında kamu davası açılmasından sonra anılan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda itiraz konusu kural uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

16. Kuralın “*...Maddenin mevcut düzenlemesine göre kovuşturma aşamasında karar verilebilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin yerine getirilmesinde birtakım sorunlarla karşılaşmıştır. Bunlardan en önemlisi, aynı kişi hakkında birden fazla tedbir kararı verilebilmesi ve yükümlülüklerin ihlal edilmesine rağmen yargılamaya devam edilmek suretiyle cezaya hükmolünmemesidir./ ... Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da kullanması ihlal nedeni sayılacak ancak bu ihlal ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmayacaktır. İhlalin tekrarlanması halinde ise yeniden kamu davasının ertelenmesi kararı verilemeyecek ve kişi hakkında doğrudan soruşturma ve kovuşturma yapılması söz konusu olacaktır. Diğer bir ifadeyle, tedavi ve denetimli serbestlik hükümleri, bir kişi hakkında ancak bir kez uygulanabilecektir.*” şeklindeki gerekçesinden kişinin kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan sadece bir kez yaralanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

17. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile ilgili kurallar kurumun tamamı gözetilerek değerlendirilmelidir. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan yürütülen soruşturmalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı sonrasında beş yıllık bir sürenin öngörülmesi ve belirli bir süre denetimli serbestlik tedbiri olarak bazı yükümlülüklerin yüklenmesi, kanun koyucunun suç ve suçlulukla mücadele, caydırıcılık ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla takdir

yetkisi kapsamında kabul ettiği bir sistemdir. Bu bağlamda erteleme süresi içinde kendisine yüklenilen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar edilmesi, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması ya da kullanılması nedeniyle kamu davasının açılması sonrasında aynı suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilememesini öngören itiraz konusu kural da bu sistemin bir parçasıdır.

18. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuyla kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan yürütülen soruşturmalarda Cumhuriyet savcısının soruşturma evresi neticesinde elde ettiği delillerle suçun işlendiği konusunda yeterli şüphenin var olduğu sonucuna ulaşması hâlinde dahi iddianamenin düzenlenmesi yerine şüphelinin bağımlısı olduğu maddeden kurtularak hayatına devam edip ailesine ve topluma katkı sağlaması için şüpheli hakkında dava açılması ertelenmekte ve kişinin denetim süresine ve gerekli görülmesi hâlinde bu süre içinde tedaviye tabi tutulmasına imkân tanınmaktadır. Buna rağmen erteleme süresi içinde kendisine yüklenilen yükümlülükler veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar eden, tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden, bulunduran ya da kullanan kişi için var olan erteleme kararı kaldırılacak ve erteleme kararına konu suçtan dolayı kamu davası açılacaktır.

19. İtiraz konusu kural bu aşamadan sonra hüküm ifade etmekte ve kamu davasının açılmasının ardından aynı suçun tekrar işlenmesi durumunda kamu davasının ertelenmesi kararının verilememesini öngörmektedir. Kural uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemeyecek olması ise ceza niteliğinde olmayıp bu suç bakımından anılan kurumdan yararlanma şartlarının gerçekleşmemesinin bir sonucudur. Başka bir deyişle kuralla kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan yararlanma şartlarından biri olarak daha önce anılan kurumdan yararlanmamış olma koşulu ihdas edilmiştir. Bu itibarla kural, şüphelinin yalnızca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan bir kez daha yararlanmasını engellemekte, peşinen suçlu kabul edilmesini veya bir cezaya tabi tutulmasını öngörmemektedir. Nitekim kural uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan bir kez daha yararlanamayan kişi hakkında yürütülen soruşturmada söz konusu suçun işlendiği konusunda yeterli şüpheye ulaşılamaması hâlinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi mümkün olduğu gibi yeterli şüphenin varlığı durumunda açılacak davada kişinin beraat etmesi de mümkündür.

20. Bu itibarla kanun koyucunun ceza siyaseti araçlarını ve bu araçlara ilişkin şartları belirleme konusunda sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında öngörmüş olduğu kuralın hukuk devleti ilkesi ile masumiyet karinesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen 191. maddesinin (6) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 16/12/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2021/70
Karar Sayısı : 2021/98

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN